IV 78864

IZHAJA VSAK ČETRTEK

Naročnina:

		Leto	polletno	četrletno
ITALIJA	Lir	10·00	5·00	3·00
INOZEMSTVO	»	20·00	9·00	4·00

Uredništvo in upravništvo: Trst, Via Malchina 16-15. Telefon 1246. Uradne ure za stranke od ponedeljka do petka od 10—12. Oglasi: Za vsak dan vsebine ene kolone v visokosti 60 mm: Enostolpni oglasi: 1 L, semerkolni, zahvalni, posiani, vabilo 60 cent., tegovski, obrtniški oglasi 40 cent. — Plača se vnaprej. — Posamezni izvod 10 cent.

DELO

Glasilo Komunistične stranke Italije

Trst, 9 Avgusta 1923. — Leto IV. - Štev. 177.

Zelezni Bismarck je neslavno propadel, ko se je hotel bojevati proti delavstvu.

Neslavno bodo končali tudi drugi tirani, ker je stremljenje delavstva po svobodi neuničljiva sila!

Vsem sodrugom, somišljenikom, razrednozavednim delavcem!

Marsikateri naš pristaš se je povpraševal, zakaj neki mu ne prihaja njemu toliko priljubljeno glasilo razrednozavednega proletariata. Mnogokateri je hrepenečе pričakoval «Delo», da črpa iz njega nove moči za nadaljno borbo.

Po preseldvi približno enega meseca izide «Delo» vnovič in bodi tu odgovorjeno, na kratko, ker nam prostor ne dovoljuje daljšega raslaganja, na razna povpraševanja.

Bili smo prisiljeni molčati za nekoliko časa, ker je oblast zasedla tiskarsko podjetje bratskega «Lavoratore», v kojem se je tiskalo tudi «Delo». Tržaška prefektura je dne 6. julija ustavila za nedoločen čas izhajanje «Lavoratora». Storila je to z namenom, da ustreže tržaškim kapitalistom in fašistom, katerim ni bilo prav, da je ravno v onem času «Lavoratore» vsprejemal in povzdigoval, ki so se upirali proti novi delovni pogodbi, sklenjeni proti volji večine delavcev, med delodajalci in fašistovskimi sindikati, o čemur je «Delo» že pisalo. Naslednji dan pa, 7. julija, so bili tiskarniški in uredniški prostori oblastveno zasedeni. Za to početje so oblasti našle pretvezo v tem, da je «Lavoratore» objavil pred nekoliko dnevi oster članek. Tudi takrat so vladni organi dali vnovič dokaz «zakonitega postopanja». Radi omenjenega članka je bila uložena proti odgovornemu uredniku tožba. To pa jim ni bilo dovolj, ampak so smatrali potrebno postopati «strogo zakonito» s tem, da ukinejo list in zasedejo tiskarno, kar ne predvideva noben zakon.

Smo torej prisiljeni tiskati naše glasilo v drugi tiskarni in je radi tega list manjši.

Storili smo in bodo storili kar je v naših močeh, svesti si, da moramo nadaljevati naše delo ključ raznim oviram.

Geslo «Ključ vsemu in proti vsemu» naj si ga usvoji vsak ki hoče ostati zvest delavski stvari, ki hoče slediti po poti, ki nam jo je začrtala voditeljica revolucionarnega proletariata, Tretja internacionala. Naj se torej naši sodrugi in somišljeniki učijo delovati v težjih okoliščinah, tudi brez časopisja, ako ga besneča reakcija zatre. Naj posnemajo v tem naše ruske brate, ki so bili prisiljeni, za časa carističnega terorja, delovati v enakih ali še težjih razmerah in ki so zmagali ravno radi svoje jeklene, neomahljive volje.

Pravda izkoriščanih živi še vedno, zato naj bo vsak na svojem mestu, zato naj vrši vsak svojo dolžnost!

Pota današnje reakcije

Poi stoletja je minulo, odkar se je pričela prva obsežnaja reakcija proti socialističnemu gibanju v Nemčiji, reakcija, ki je je vodil zloglasni Bismarck, in ki je hotela na vsak način uničiti na en mah vse proletarsko gibanje na Nemškem. Meščanske stranke so se združile in sprejele v parlamentu po Bismarcku predlagani «Sozialistengesetz», zakon, ki v marsičem sliši jugoslovanskemu «Zakonu o zaštiti države», in po katerem je bila razpuščena socialdemokratska stranka, zajeseno delo strokovnih organizacij, prepovedan ves proletarski tisk itd. itd., skratka: združeno meščanstvo z «mogočnim» Bismarckom na čelu je postavilo izven zakona in hotelo na ta način uničiti vse proletarsko gibanje. Kakini so bili rezultati? Socialno demokratska stranka, ki sta jo vodila takrat znameniti Wilhelm Liebknecht (oče ubitega Karla) in August Bebel, je že po enem letu uspela, da obnovi ilegalno vse svoje organizacije, poplavila je v kratkem vso Nemčijo z nešteviło literaturo, ki se je na vse mogoče načine prenesla čez strogo nastražene meje raznih držav in tako je stranka v malo letih dosegla prejšnjo svojo visino v svojem notranjem organizacijskem aparatu in po svojem upliva med masami. A ne le to. Svoj uplv je bolj in bolj vzrasla in sirila in končno uspela, da vrže reakcionarni režim Bismarckov, potem ko je v svoji ilegalni dobi svoje sile popotoria. In vse to se je godilo v dobi, ko za kapitalistieni družabni red že daleko ni bilo nikakega izgleda, da propade, celo nasprotno: nahajal se je v dobi vsesplošnega razvoja navzgor, utrjevanja s pomocjo kolonialne politike, prehoda v svoje najpolnejšo fazo v gospodstvo organiziranega finančnega kapitala. Bismarck je neslavno propadel in si pridobil zasluženo sovraštvo in zaničevanje vsega proletariata in liberalno-demokratično mislečega meščanstva in inteligence.

Reakcija, ki je nastopila pred dvemi leti po celem svetu in dosegla s fašističnim prevratom v Italiji svoj vrhunec, se razlikuje od nemške, ki je nastopila pred petdesetimi leti po svojem bistvu v tem, da predstavlja kapitalizem v svojem propadu, v svoji poti navzdol. Vse one množice v vojni razpadlih srednjih slanov, ki so pričakovale hitre relive v proletarski revoluciji, ki pa veled nepripravljenosti proletarskih vrsnk ni nastopila, so se obrnile v nasprotno smer pod uplivom fašistovske demagogije in tvorijo danes najtrdo oporo vladajoce reakcije, čigar najtipičnejši vzgled vidimo ravno pri nas v Italiji: gospodarsko življenje delele popolnoma uničeno, delovne množice izročene bedi, brezposelnosti, emigraciji; socialno življenje razrvano do korena, borba med razredi in stoji strahovita, vlada v rokah hrvaškojalih srednjih slojev, triumfirajočih nad zlomljenim proletarskim pokretom, podpirana po velekapitalu, ki je politično organiziran v liberalni stranki (Giolitti, Salandra, Orlando itd.), drzec se na nogah s pomocjo fašistovsko narodne milice, pasje zvesto svojemu poveljniku, od katerega prejemajo resitve. To je približna slika dnevnega razmer.

Iz te se ta zgradba reakcije v Italiji, na katero gleda ves ostali kapitalistini svet z velikim zaupanjem zazne rušiti? In ne le to: ta ostane zadnja postojanka in predstavitelja delavskega razreda v državi. — Komunistična stranka nedotaknjena in se celo utrjuje, zbira okrog sebe zavedni proletariat Italije, ga organizira, šoli, zadobiva nad njim vedno več zaupanja in upliva, a nasprotno da se reakcija bolj in bolj desorganizira, izgubija uplv, je bolj in bolj obsovražena od širokih plasti delovnega ljudstva v državi? Razumljivo, da skuša potem ta reakcija uporabiti vse svoje sile v to, da bi zadala zadnji udarec delavskemu revolucionarnemu pokretu, da bi ga uničila. Od tu vsa preganjanja komunistov v zadnjem času, od tu tudi zadnja ustavitev naših bratskega «Lavoratora», zasedba tiskarne, vsled česar tudi nam ni bilo mogoče izhajati.

A preganjanj ni je konec. Kajti reakcija ni se poginila in dokler ne pogine, bo se morila, poizgala, zapirala, ustavljala s vsemi sredstvi naše gibanje, nas skušala uničiti. Toda mi bomo stali na svojem mestu, kajti prepričani smo, da nas uničiti ne morejo, kljub temu, da bodo pozaprli, izgnali, pomorili posameznе izmed nas. Komunizem je sila, katere nujnost je globoko zasidrana v temeljih današnje družbe v zgodovinskem razvoju človestva. Bismarck je hotel uničiti proletarsko gibanje v Nemčiji, a po enem letu je bilo zopet na prejšnji stopnji in se potem z neizbežno naglico razvijalo kvišku do sramotnega pada Bismarckovega. Vodja današnje svetovne reakcije Mussolini bi rad tudi se uničil naš pokret, a ni ga mogel in mi smo trdni in postajamo močnejši. In prišel bo dan — dogodki v Nemčiji in drugod nam ga naznanjajo — ko bo šel Mussolini ravno take pot svojega neslavnega predhodnika v Nemčiji, ko bo proletariat zmagal in tedaj definitivno zavladal nad svetom.

Utrjujmo se in gradimo, da ta dan pripravimo!

Peter Razboljšk

Nove „reforme"

Fašistovska vlada v Italiji se na vse mogoče načine trudi, da bi izgladela nekoliko «revolucionarno». Odpravlja kr. stranike, odpušča železničarje, uradnike in druge delavce ker «sanira» na ta način drjavne blagajne. Na drugi strani ustanavlja narodno milico, ki naj najbrže tudi pripomore k zmanjšanju stroškov. V zadnjem času pa uveljavlja svoje «reforme» tudi na politično-pravnem polju. Volilna reforma, katere bistveni znaki obstajajo v tem, da prejme ona stranka, ki dobi večino glasov v državi, dve tretjini vseh mandatov, ostala tretjina pa se razdeli med vse druge stranke, — je bila sprejeta v parlamentu ob sijajnem polomu vse popolarskedemokratske opozicije. Burjoazija ima pač interes, da podpira Mussolinija in za take neumnosti, kot so te demokratične uredbe si ne bo dala razbijati glav.

Sedaj se pripravlja naredba, ki je naperjena v prvi vrsti proti našemu in vsemu proletarskemu tisku. V tej naredbi se prepoveduje pisanje proti državi, vladi, fašizmu, celo proti cerkvi in papežu itd., odgovorni urednik lista ne bo smel biti ve poslanec in **lokalnim prefektom bo dana možnost, da list vsak čas ustavlja.** Kaj se to pravi, bo razumel vsak slepec. Nekateri burjoazni listi se zleer tej naredbi upirajo v imenu «demokracije», mi se ji pa niti najmanjše ne čudimo. Imeli bomo zopet priliko, da se vsdimo v ilegalnih sredstvih.

Iz Komunistične stranke

Izključen je bil po Izvrševalnem odboru **poslanec Albano Cornelli**, ker je ob fašistovskem prevratu odšel iz Italije brez dovoljenja stranke in se ni vse oglasil, kar se je smatralo v sedanjem položaju za podlost. Posl. **Garoti**, ki je ravno tako ob prevratu odšel, a se je potem oglasil, je bil konstatiran kot nečlan naše stranke. — Vsled nedoscipline, ki se ob današnjem položaju tudi smatra za podlost, je pa bil izključen bivši tehnični ravnatelj «Lavoratore-ja» **Andrea Viglongo.** — Vidimo, da se naša stranka ne straši izključitve svojih članov na vidnih in vodilnih mestih in da izvršuje čiščenje zelo radikalno in brezpogojno. V enotni volji in disciplini obstoji najvišja akcijska sila **Kom. stranke.**

Na ognjeniku

Nemčija plete na ognjeniku. Po 2 tretjini obrtna zemlja ni mogla se pred vojno živeti brez velikega uvoza in kolenij. Po vojni, v kateri je kolonije izgubila, se je skusal rešiti z industrijo. Ta pa je odvisna od premoga in železa. Nemčija, dasi skrcena ni imela po verzejaki pogodbi premalo ne enega ne drugega ter si je z izvozom preskrbljala surovine za izdelke in tudi kruh. V Nemčiji se je dalo živeti, in razni preroki so napovedovali, da bo ta narod hitro premagal krizo ter stopil spet kot vzten činitelj v krog evropskih velesil.

Prišla pa je zasedba Poruhrja, enega najvažnejših industrialnih ozemelj Nemčije. Francoskemu kapitalu se je zahotelo nemškega premoga, zato je poč pretvezo odškodnin za vojno, izteglil pest po glavnem viru življenja Nemcev. To dejanje ni ostalo brez dalekosežnih posledic. Nemčija je zacutila, da bo to nje smrt vsled lakote, zato je začelo v državi kipeti. Nagon samoobrambe je pričel iskati resilne poti in nacionalisti, ki so nekdaj sanjali, da bo Nemčija gospodarila vsemu svetu, ker je nemški narod izvoljen narod, so se začeli organizirati za odpor. Nemški fašizem se je pričel naglo razvijati, ker ga podpirajo vsi, ki so odločali pred in med svetovno vojno v državi. Posebno rezervo ima med častniki armade, ki razpolagajo z neizmernimi sredstvi in so poleg social. demokratske vlade je vlada zase v državi. To gibanje pa je istočasno naperjeno proti delavstvu, proti razredno zavednemu proletariatu, ki ve, da ga morajo nemški nacionalisti (v resnici nemški kapital) popolnoma usužnjiti, predno bodo zopet neodvisno in neodgovorno vladali v **državi.**

Minuli mesec je vrenje v Nemčiji silno naraslo. Kapital je skusal izrabiti stiske v državi, da bi spet dobil politično premoč v roke, zato je, kakšnekakor vedno, začel podpihovati na vse pretege nemški nacionalizem, za katerega se skriva.

Na drugi strani so se začeli prikazovati nasledki francoske zasedbe velikih premogovih polj. Nemčijі so začela pohajati živila, posebno v mestih je ljudstvo ostajalo brez njih. Če Nemci itak premalo pridelajo, kar je le 1 tretjina države je v rokah poljedelcev, niso kmetje vež pošiljali živil v mesta radi popolnega propada denarja. Nemška marka je ob premirju (novembra leta 1918.) imela **že** vrednost 50 stotink. Ta vrednost pa je pričela v l. 1921. naglo padati, ker se Nemci začeli velikansko kupčiju s prodajanjem mark v inozemstvo, za franke, sterline, dolarje, lire (baje je v Italiji do 5 miljard mark, ki so jih pokupili slabi spekulanti), pa tudi za živila, surovine itd. Tudi ta kupčija se ni mogla dolgo vzdržati. Marka se je prodajala najprej po 50 stotink, je pa hitro prišla na 40, 30, 20, 10 st., tako, da je danes skoro brez vrednosti. S tem je bil seveda najhujši zadet nemški delavec. Živeč mora dobiti le za denar, a če je denar brez vrednosti, nima več od česa živeti. Dokler strada posameznik, država ne čuti, za pa umirajo cele plasti, je družba podminirana, zakaj človek neče umreti, ampak hoče živeti. Življenski nagon ga sili, da si poišča in stranke, ki vodijo lačne in umirajoče, dobe silno moč v tem življenskem nagonu.

Tako vidimo zadnje čase v Nemčiji ogromno gibanje stradajočih in zajemu iz vsega kapitalističnega evropskega zapisja odmev, da se pripravlja meščanska vojna. Papež se je bil tudi že zgrozil, da se pripravlja propad civilizacije vse Evrope, (misli je posebno Francijo), se se poželaj ne zbolja, da se ne prepreči v Nemčiji bolševiški prevrat.

Ali bo to klicanje na pomoč kaj zaleglo? Klicanje samo gotovo ne. Edin izhod bi bil, da se franceski kapital, danes v obliki zasedbene armade, umakne iz Nemčije. Ali je to mogoče? Zdi se, da dela Angleška z vsemi silami na to, kajo se pa, da ne bo nižesar dosegla. Kapitalistieni pohlep je blazen; in kakor se ni bal vseh mrtvih svetovne vojne, mu ni mari, kaj bo prišlo iz sedanjih zapletljajev. Niti tega ne ve, da je iz sve-

[illegible] vojne zraslo nekaj čisto drugega, kar je pričakoval, zakaj namesto sreče in miru Evrope se je razvenal strašen ples prevrata, ki trka tiše ali glasneje na vrata vseh evropskih držav, ki so udeležale vojno. Zato je malo verjetno, da bi ali Francozi iz Poruhrja domov, in stvari se bodo razvijale, kakor so nastavljene.

Zakoni razvoja človeštva so pa silnejši kot človeška volja, zato je mogoče, da bomo doživeli še velikih stvari, ki jih bo skušal kapitalizem ustavljati s krvjo, a jih najbrže ne bo vse mogoče.

Oči Evrope so danes obrnjene v Nemčijo, ki bo jutri ali fašistovska ali boljševiška.

S. K.

«Na sedanji razvojni stopnji mejcanskega reda je imperializem kapitalistična resničnost, pacifizem zadnja kapitalistična ideologija»

K. Zetkin.

* * *

Nezavedni delavec je le do vratu delavec, dočim je njegova glava zoga v rokah izkoriščevalcev.

Zavedni delavec ima tudi glavo, ne samo roke.

Kako se gospoda kratkočasi

Mehanski listi poročajo, da se poda Vojvoda d'Aosta, v prvih dneh t. m., v belgijska mesta Liegi in Dixmundi, kjer se bo proslavljala obletnica vojne. Omenjenim mestom bo podarjen vojni križec.

Niso se že zacelile globoke rane, ki jih je zadala roparska vojna ljudstvam, pa kljub temu se gospoda zabava s tem, da deli vojne križe na desno in levo in se s tem krvavo norčuje s tistimi, ki so v svetovni morilji pretrpeli vsega hudega, za rame domovine (možnje) mednarodnih kapitalistov.

Komunistička žetva

Beč, jula 1923 g.

Ovogodišnja žetva u proleterskoj Rusiji je opravdala nade, polagane u nju, i kruniala je bogatim plodom rad bivših robova zemlje, a sada najslobodnijih gradjana najslobodnije zemlje na zemaljskoj kugli. Prema zvaničnoj statistici se u samoj sovjetskoj Ukrajini pojnjelo preko 13, 5 miliona tona žita, od kojeg je **za izvoz** predvidjeno oko 1 milion tona.

Količina za izvoz nije velika, ali je značajna, čije moralno djejstvo već ističe buržoaska štampa Evrope. Pojava **proleterskog** žita na evropskim **kapitalističkim pijacama** je najveći demant svju lazi i podvala, kojima je burjoaška stampa neumorno obasijala komunističku Rusiju, prikazujući komunistički način proizvodnje ne samo neprikladnim, nego i skroz fantastičnim. Pojava proleterskog žita u kapitalističkoj Evropi neće samo utoliti glad gladju iz mučenog, a socijal-renegatima zavedenog dela proletarijata, nego ić na param-parčad razbiti sve one klevete, kojima je preko sovjetske Rusije bio bombardovan komunizam. Izvozom sovjetskog žita u kapitalističku Evropu izvozi se **živa stvarnost** dosadanje junačke borbe klasnosvesnog proletarijata sovjetske Rusije, pred kojim sada, najzad, moraju ustuknuti i njegovi najokorelijі protivnici.

Izvoz **proleterskog** je žita znak, da je u sovjetskoj Rusiji prestala karati glad, a ovim je činom proleterska revolucija i njene tekovine postala čvrst orah, zuba se slome ali njega ne prelomi. Ovaj je izvoz tvorni udarac i domaćoj i stranoj kontrarevoluciji; ovim izvozom dobija proletarijat Evrope ne samo prvi proleterski hleb, nego i prvi **živi dokaz,** da njegov ideal: **komunizam,** nije utopija, nego stvarnost, koju diktiraju sami vladajući društveni odnosi.

Dok u proleterskoj Rusiji ovako, na očigledan i slepcu vidljiv način, raste kontinuitet produkcije, a njegovim rastom jača i kupovna snaga prve proleterske države kao celine, kao i njenog svakog gradjanima osebno, — dotle kapitalistička Evropa sve više srlja u provalju. Agrikulturna **Jugoslavija,** čijih se 85% stanovnika bavi zemljoradnjom, formalno umire od gladi, a njene se neke pokrajine prehranjuju prekoskedanskim kukurузom. **Krize** kapitalističke proizvodnje nije samo u poljoprivredi, nego i u industriji. Francuske su levaonice u predratno vreme upošljivale 44.000, a sada upošljuju samo 21.900 radnika. Francuska je željezna industrija proizvodila 1913. g. 5.6 miliona tona željeza, a 1922. g. samo 1.88 miliona tona.

Nazadak proizvodnje nije samo u spomenutim dvema državama, nego je on opšta pojava u kapitalističkom svetu. On jasno, kao dan govori, da je kapitalistički **sistem** proizvodnje u agoniji, da je postao **impotentan.** Uzaluđ se buržoaske vlade napreza iz petinih sila, da bi podigle kontinuitet proizvodnje, uzaludno one vrše sve moguće represalije nad radničkom klasom, potezi od militarizacije seljeznitara, rudara itd. pa do uvadjanja kulaka, tog srednjovekovnog ropstva, — da, sve su ove mere uzaludne. Nikakve injekcije ne mogu ozdraviti bolesnika, koji leži na smrtnoj postelji. Nikakva nasilja ne mogu zadrzati **Istočnog Giganta,** koji, evo, i sa zitom ide da pokaže klasnim neprijateljima revolucionarnog proletarijata, da je put, kojim je on pošao, jedini put, koji će izvesti vaskoliko čovečanstvo iz tupika. Nikakva farizejstva **proleterskih renegata** neće više uspevati pred oblakom zevedenog dela proletarijata. **Crveno** će **žito kazati** obmanutim radnicima ono, što oni nisu shvatili iz reči i knjiga **svoje** komunističke partije.

Na istoku Evrope se evo i delom, ne samo rečima, o čujte vi farizeji iz 2 i 2½ internacionale, — radja zora ekonomskog preporodjaja Evrope, pa i celog sveta! Zora se radja pri naoblačenom nebu, pri silnim gromovima, a kolima **stari svet** bombarduje **novi svet.** Ali crveno se sunce radja, i evo talje svoje tople zrake, da ozari jadne i bedne sirom sveta, da nahrani gladne, da ih svojim zitom okrepi i izvede na jedinstveni put njihovog spasa, kada to već nije moglo svojim jasnim i ubedljivim rečima.

Crveno je **žito** probuditi iz sna sve zavedene, ono će krenuti lavinu zapadne Evrope, da ne traži svome zlu leka i spasa izvan kuće. **Crveno** je **žito** još više pomahnitati proleterske dušmane, jer dok je sovjetska Rusija dolazila pred gladni, opljačkani i iskrvavljani proletarijat samo sa **lozungima,** dok se je sovjetska Rusija gušila u gradjanskom ratu, — ona im nije bila opasna, naprotiv, oni su mislili, da take prostrana zemlja mora uroditi hacom i pretvoriti u jedno veliko nepregledno ruševinu. Ali izvozom **komunističkog žita u kapitalistiku Evropu,** oni su pogodjeni u živac, oni vide mesto ruševina — **nove tvorevine,** mesto iluzija — **stvarnost.** A to je za njih predznak poplave, koja će ih odneti tragom ruske buržoazije. Da, ovogodišnja plodna žetva u sovjetskoj Rusiji i delom evo potvrdjuje, da se celom svetu približava bogata komunistička žetva !...

Pravdoljub.

Brezposelnost v Evropi

Francoska revija «**Economie et Statistique**» priobčuje podatke o percentuali brezposelnih v spodaj označenih deželah. Treba je pa vzeti v poštev, da se te percentuale nanašajo samo na delavce, ki so organizirani v sindikatih. Če se pa pomisli, da so brezposelni večinoma neorganizirani, tedaj se lahko pride do zaključka, da bi se moralo v naslednjem navedene percentuale znatno zvisati. Vsekakor, evo tu percentuale nanašajoče se samo na organizirane in za mesec marc: Nemčija 5.7 odstotkov; Anglija 12.3; Belgija 1.7; Holandska 16.8; Danska 21.5; Švedska 29.8; Norvegija 15.1. Manjkajo podatki o Italiji.

Proces proti sodr. Bordigi in tovarišam

Po vestnesenem raziskavanju je visji sodni dvor v Rimu prisel do zaključka, da se imajo postaviti pred porotno sodišče sodrugi: Amadeo Bordiga, Bruno Fortichiari, Umberto Terracini, Ruggero Grieco, Giuseppe Lenzini, Arcangelo Monti in Giuseppe D'Amato. Obtoženi so «hujskanja k razrednemu sovraštvu in zločinom».

Ker jim se ni moglo nič tehtnega dokazati in ker se hoče na vsak način zadeti eksponente komunističnega gibanja v Italiji, se sodna oblast, ovi za vse mogoče, tudi za to kar ne predstavlja nič specifičnega. Zločinstvo novega kova je tudi **«hujskanje k razrednemu sovraštvu!...**

V Italiji, kakor v vsaki kapitalistieni državi je na milijone ljudi, katerim ni bilo šele treba «cepiljati» razrednega sovraštva, ker za tako cepiljanje (pa že kako temeljito!) skrbijo kapitalisti sami, njih eksponenti, njih hlapci.

Nepregledne trume jih je, ki so bili vrženi na cesto, ki so bili tepeni, kojim so se pozgali domovi. In med temi je tudi takih — očetov in mater, katerim so bili ubiti sinovi ali pa sinov, kateri so izgubili svoje starše. Pa naj se jim je skuša iztrgati razrednо sovraštvo s tem, da se obsodi nekaj **delavskih voditeljev!**

Ruski carist priznal sokrivdo umora Vorovskega

Ženeva, Švica. — Pavel Polonin, ki je bil za časa carja tajnik ruskega Rdečega križa v Švici, je danes priznal, da je bil v zvezi s Conradijem, ki je ubil sovjetskega poslanca Vorovskega v Lozani. Polonin je bil aretiran kmalu po umoru.

Nova antanta

Od prihodi V. kongresa za tesnejše vezi med Italijo in Romunijo, se je zgodil velik dogodek, ustanovila se je nova tesna antanta, v uradnem žargonu: poldržavi so se izjavi trgati temelji. Lahko rečemo, da vsiromo v teh urah nitesar bolj potrebovali kot malo tesnike antante. Ce je bila kaka stvar nujna, je bila ta o novi antanti. In vsiter zato nujna, ker vsa te ena tmeli, a je bila in je le samo maška. Ta mašna mala antanta se je dolgoveška kot Adam v raju, pa je le vodnji čas, da dobi, že malo tesnko antanto poleg sebe. Misel je izvrstna in se mora v tesnikih glavah kot sama roditi. Zakaj? Ker je znano, da tesnke nepretisano mislijo, kako bi kje sprvile skupaj kak parlek. Pa so ga tudi! In se kakšen parlek! Mala maška in mala tesnka antanta — to je nekaj, kar napravi iz dveh malih enot te eno velko, tesnko mašno antanto. Ce je imela te mašna maška antanta velik političen pomen, kazane ga bo tele dosegla s pomočjo male tesnke antante!

Ampak vse to seve za dlaku, da ošlja lepo rodbinsko soglasje med antanto i blaženi in z ono v krilu. Ce ne bo tu soglasja, bo joj! Antanta v krilu je sicer mlatva, zato pa bo bolj odločna, bolj energična. Tudi ni gotovo, da bi ne bila mahnita, ker je v krilu, in da ne ti delala te prepiske maški antanti! Mašna antanta hoče n. pr. na desno, pace, vzemimo, fašistovski Bulgarski, naj ne prepanja komunistov, ker nisu za drženo carja Simeona, za Veliko Bulgarsko. Tesnka antanta pa je drugih misli, ker so komunisti boljševiki, ker nimajo lepih manir in se neprestano posmehujejo tesnki emahnitarjeli in najnovejšim damastim bal letam. Kaj naredili v takem slučaju? Saj je nevarnost, da pride celo do odjate, do pravcate diplomatične (z jezikom) vojske med maško in tesnko antanto!

To so, vidite, stvari, ki delajo sive lase in skrbi, da se z novo antanto, ki je sicer tesnka in mala moči narodno in vzgajalno drženo razvoitelje evropske, pa se moramo tudi na tem mestu utvarjati s tesnostjo političnim dogodkom, kakršen je to o damski antanti. Pravimo: damski, ker se nam vendar ne zdi izraz «tesnka» ustrezno prevzetnosti. Mala damska antanta bi v sveta mogočnejše zvenela to je velako primerneje, ker je lepo zaloužna. Pa je tudi lepnejše. Pri maški antanti nimajo vel besede ki nosijo blaže: generalji najprej dr. Zerniki in generali in tenkrat, potem tudi je kak industrialec in veleposestnik. Pri damski antanti tudi ne gre, da bi vse tesnke govorile! To bi bila celo zmešnja! Zato pa je izraz «damska» antanta bolj na mestu in bo glavna naloga centralnega odbora, da uvedi to bistveno najvažnejši prvo zadevo. Potem šele bo mogoče govoriti tudi o drugih rečeh, o katerih more govoriti damska mala antanta.

Gre se na primer za odprtno dvojno morale in za povzročilo morale spleh. Ce kaje, je damska antanta iskaj pravo zadela. Morala maških male antante bodi svoja pot, morala tesnk pa svoja. Maški poženjajo, kar zadeva morale, lahko kar hočejo in ne pustijo, da bi bilo tudi pri tesnkah tako. To se mora odpraviti. Tesnke morajo imeti enake pravice in mora veljati zanje ista morala kot za maške. «Biti vedno z enim in istim možem skupaj», je rekla Heda Gablerjeva, «ali ni to nesreča?» Zato prav z dvojno morale!

Kaste pravice tesnki boj maškim!

Za to se mora boriti damska antanta z vsemi silami in z vsem srcefjem, ki gorima na razpolago. Hitni prijatelji je pravalo in ni naštetno, ampak hinavsko; dvojno morale je treba temeljito odpraviti, zadeti takovekoč ta o kovanki. Samo na ta način se bo morala vse vzdignila in ne bo utknuvši se na mizel prišla, da bi se pokvitevali in spotikal.

Se veliko drugih nalog ima nova antanta, ki bodi v «Delu», je pravalo prejšnja, da bi govorili o vseh. Zabolelci «vse hotelli kot kroniati najnovejše in sicer zato, da bi ne bilo zamere, da bi ili kaj zamudne velikega dogodka. Kdor se namreč bavi s politiko, mora gledati, da je pozoren o dobrih stikih. Nam bi utegnilo kdaj celo škodovati, če bi ne imeli unikatnosti iz III. antante (male damske), zato je ob tej priliki poudarjamo, ta pojmovno mo kot ustanovitelna. Želimo njenim bojevnicam, ki gredo neustrašeno svojo tekko, a pogumno pot, obilo uspeha, posebno pa le, da tesnkje vzrastejo malno upraslanje te prekleckane neskrulne dvojne morale.

Skotec in Gogi

Ruska elektr. industrija

«Pravda» daja naslednje podatke o razvoju ruske električne industrije meseca maja v primeru s prejšnjim mesecom:

V štirih trustih podrazvijene električne industrije je bilo napolnjenih dne 1. junija 14.880 delavcev, to pomenja povišek 9 odstotkov v številu nastavljencev, nasproti onemu ki je bilo tekrasno za mesec aprila.

Skupna vrednost produkcije v električni industriji se je povzela mesecu maja do 2.472.000 zlatih rubljev, to znaši povišek 12 odstotkov v primeru s produkcijo v aprilu.

Domače vesti

Polom?

Spor med Šekom-Wilfanom je spet na dnevnem redu. Prvi je bojevitejši, drugi uljednejši. Prvi očita velike narodne grehe Wilfanu, drugi odgovarja z »samokoma«, z malajsko človesko steklino. Šek postilja popravka, »Edinosti« pravda laže, kar ni neverjetno. Dokazov se veda ni nikakih.

Kdaj je a ta brezkončna in vedno obnavljajoča pravda? Kaj je nje bistvo, če pustimo na stran ambicijo posl. Šeka in blagajno posl. Wilfana?

Bistvo je borba med klerikalizmom in liberalizmom v deželi. Naši kraji so bili povečini radi bolj napredni kot krekljaški je radi svoje lege. Krajni, ki so na svetovnih cestah, niso tako pobožni kot goreče vasi, zato ne more biti duhovnik absoluten gospodar v njih. Imajo pa ti kraji svoje bogatine, nekake vaške dinastije in te so žarišča narodne (in tudi nenarodne) julijske krajinske politike Slovencev in Hrvatov. V teh hišah bi imel krič nikdar posebne veljave, velmoč in duhovnik se nikdar ni sta lepo gledala. Vaškim vladarskim hišam je bil duhovnik politični tekmec, zakaj magnat je hotel vladati celo vas. Kdor ni bil z njim, je bil proti njemu, duhovnik pa ni imel ne volje ne sile vkloniti se njegovi liberalni oblasti.

Pred vojno se je ta borba med magnatom in duhovnikom razvijala kolikotoliko normalno. Med vojno je počivala, ker so vaške dinastije delile aprovizacijo in so bile zadovoljne. Po vojni pa smo zapazili ta dva naravna nasprotnika v nenaravni zvezi: zasluga razmer in ljudi. Magnat in duhovnik sta hotela voditi skupno narodno politiko.

Prav hitro pa sta opazila, da jima manjka program. Namreč Šekovcem ga je manjkalo, zakaj vaška vladarska hiša ga je imela slejkoprej: drzati ljudi v pesti za vsako ceno! Sledeč načelu, da se je treba zmiraj prilagojevati razmeram, so Šekovci priredili lep program (kmetisko-delavskih zvez), ki je bil tak, da bi se morale komunistične zahteve kmalu skriti pred njim. S tem programom, s stavbenimi zadrugami in z vstopom v deželni odbor na Goriškem je Šek pologoma dobival premoč in je mislil tudi, da na Istro, Brezmačelno prilagovanje, posebno že naslanjanje na don Sturza, na vodjo italij. ljudovcev, mu je prinašalo navidez vedno večjih koristi in zdaj se je, da bodo Wilfanovi liberalni magnati popolnoma pogoreli. Kar jih je bilo nemačajnejših in »prilagodljivih«, so naglo prešli k Šekovcem, ali so se mu vsaj hlinili za pristaše. Pod naslovom narodne politike se je vse javno življenje vako zbrozgalo, da nisi več nižesar razločil. Brezverci in zmedi hrzlosti so to postali klerikalci, verni motje so se navduševali za liberalca Wilfana, ki ga Šekovci niso mogli spreobrniti k pravi veri, da si so se dosti trudili, ki pa — po pravici povedano — ni nikdar nastopal politično kot svobodomislec in ni vlekel verskega vprašanja na politično polje. Kaj bi iz vse politične brozge tahko nastalo, se ne da reči; gotovo pa je, da nima Šekov nastop v jul. Krajini prav nič skupnega z nekdanjim nastopom Kreka na Kranjskem. Tam so se duhovi lotili, cerkev ali proti nji, lahkoživje ali preporod v Kristu, je bila parola, bajarjeva svoboda proti oderuhom in sleparjem, odstranitev advokatskih politikov, ki so iskali najprej sami sebe (velik boj celo proti dr. Šusteršiču !), tu pa so se različni duhovi hoteli stlačiti v eno malko. Ali si za cerkv ali proti nji, se ipioh ni vprašalo, da si je bil za »nas« (za večino, ki hoče odločati), za revežа Kreta in delavca se je le dosti besed izkrižalo, delalo se je pa brez njiju in skupaj z magnati. Taka je slika razmer pri nas v času nastopanja fašizma, dokler ni šel na vlado.

Takovani krščanski socializem ni pri nas ustvaril nikakih vrednot, ne gmotnih, ne duhovnih, kar bi mu bilo mogoče, po veliki svetovni vojni, če bi imel pred očmi malega človeka in njegovo moralno poživljenje. Ako bi šli takovazni kršcanski socialisti neizprosno naselno pot, bi njih delo pomenjalo pri nas lahko znamenit preporod, tako pa ne pomenja drugega kot plitvo in antipatično borbo med osebami in za premoč oseb. Osebam in njih vzdržanju so se namreč žrtvovale ideje, zato vidimo danes posledico: idejam se ni dal razmah, osnele so okrnjene in nimajo moči, osebe so v negotovosti, ker jih niso nosile plodne, trajne ideje, ampak oportunizem, da se za vsako ceno gmotno vzdrže. Naselno delo je sicer trdo in nehvaležno, ker je počasno in zamudno ter ne plača svojih delavcev, a je edino, ki pomenja v družini mirov, resnično napredek. Vse drugo je zidanje na pesek, odvisno od tega, če ni pesek prevel nestalen in gibljiv. Šekov oportunizem, prilagodljivost se rusi in lomi na nestalnosti in gibljivosti razmer ter je podoben čolnu, ki ga prehudi valovi neprestano zanašajo iz stalne smeri, vsled česar ne pride nikamor. Prilagodljivost namreč nima vedno sreče, posebno ne, ce se kdo skuša prilagoditi necemur, kar se pa izpremeni, se predno je oportunist našel primerno obliko skladnosti. Komaj so se krščanski socialisti (ne vemo, če so se) prilagodili onemu uradnemu deželnemu zboru za Goriško, je že šel v kose. Posledno bi bilo zdaj, da podpirajo novo obliko vlade, Mussolinijevo. To pa ni prav lahko že radi tega, ker jih ta ne rabi, ce se ji popolnoma ne izroče. Ce se bodo naposled prilagodili, bo pa morda politično življenje že tako daleč napredovalo, da upet ne bo prave koristi, kakor je ni bilo z vladnim deželnim odborom.

Gibanje Šekovo na političnem polju jul. Krajine bi bilo imelo popoln uspeh, če bi šlo za ciljem, ki si ga je postavilo: pridobiti malega kmeta v deželi. Kakor hitro ga je skušalo dobiti po ovinkih, je zgrešilo svoj namen. Danes lahko rečemo, da je bilo taktično popolnoma zavoženo. Namesto, da bi mobilizirali pologoma male kmete proti liberalnim veljakom, so skušali pridobiti te z nekako šepno politično umetnostjo, da bi oddali krst. socialistom svojo politično moč. Da bi liberalni vaški bogovi te stoerili, bi morali biti vendar nekoliko večji bebci. Namesto, da bi se boj izbojeval med ljudstvom, se je bil za kulisami, v raznih dvoranah, pisarnah, uredništvih in drugod. Ni bil junaški, odkriti boj, ampak zahrbten, z dvoumnimi gesli in cilji ter je pustil razmere v deželi se bolj gnile in razorane kot so bile prej. Namesto narodne enotne politike vidimo danes demoralizacijo, za katero so odgovorni zgolj narodni politiki. Se vedno se upije s Šekove strani o bankirjih, kapitalistih, advokatih in magnatih, ampak mali kmet temu ne more verjeti, ker se ne politizira (ta izraz je menda kaj primeren), da bi njemu kaj koristilo, temveč, da se bo stranka okrepila. Na podlagi solidarizma, skupnosti stanov krščc. socialistov imajo veleposestniki lahko važno besedo tudi v Šekovi polstranki in da to ne bo v korist malemu kmetu, čuti vsak, tudi že čuje kričanje proti bankirjem in kapitalistom.

Danes se Wilfanovci precej zavedajo, da Šek s svojo taktiko ni uspel in da bi bil bolje storil, če se ne bi izčemal z bojem, ki je pravzaprav dueliranje za sceno. Ne bojito se ga več, kakor so se ga ter mu zasmehljivo ponavljajo svoj lepi »samok«, kakor se puranu mahlja z rdeče krpo, kadar se srdito zaganja v človeka. Prizor je sila smešen in izvrstno oznacuje današnji narodni politični položaj v deželi. Ne vemo, kakšen bo konec, zdi se pa, da bi morali Šekovci začeti popolnoma skraja in s popolnoma nasprotno taktiko kot je dosedanja, če bi hoteli imeti kaj vec sreče kot doslej. Najbrže pa so s svojo narodno slogo temeljito zaigrali malega hmeta, s katerim stojijo in padejo. Politika vaških bogov ni niti kmetom niti narodu koristna, zato so tudi razmere pri nas toliko bolj gnile in obtalovanja vredne, koliker več je lazi, potajevanja, skrivanja in hinavačine v vsem narodnem političnem življenju.

Sodrugi, somišljeniki!

Pokažite z dejanjem, da hočete videti uspehe, ki jih more izvršiti delavski tisk, da hočete videti nadaljni obstoj in razvoj našega glasila »Delo«.

Zato podprajte ga, nabirajte vstrajno prispevke za Tajni sklad!

Razsodišče-politika izsiljevanja!

Naši narodni gospodje so si nazadnje vendar izmislili eno pametno. Dolgo so se prerekali, ali cim vec so si očitali, toliko premalo se jim je zdelo. Sto se je za to, da bo slovenski narod spoznal, kdo je bolj naroden, ali liberalec ali klerikalci. Spoznalo bi se pa tako, da se od skupne vsote narodnosti odstevajo bedini grehi: kdor ima vec grehov, (narodni ne seveda, ker navadni grehi v narodni politiki ne stejejo!) ta je za toliko stopinj manj naroden. Načrt je lep in obcudovanja vreden, zakaj kdor je bolj naroden, mora tudi vec ukazati, posebno pri narodni blagajni.

Ampak da se dozene, kje je vec narodnih grehov, je treba razsodišča. To razsodišče bi dobilo vse zbirko grehov na ogled in bi jih sortiralo: manjše v en kraj, vecje na drugi. Seveda je treba posebne sposobnosti, da se ti raznovrstni grehi ne zamešajo. Narodnjaki namreč vzasi dobro ne ločijo in so jim vsi enaki, mali ali veliki grehi. Kaj nareditI, da ne bi šli vsi grehi na en kup?

Spomnili so se komunista. Znano je namreč, da komunisti grehe natančno poznajo, bolje kot vsi drugi. Ce niso komunisti za drugo rabo, bodo pa za narodni tribunal. Nobenega dvoma ni, da jim en sam najmanjši grehek ne uide! In pa kakšno veselje bodo imeli z njimi! Obrnili jih bodo in gledali od vseh strani in srce jim bo vsaj enkrat na mestu, z vsem tem muzejem narodnih pregreh, za katerimi tako neznansko radi stikajo!

Pol Izraela je zacel klicati: razsodišče, razsodišče! Od vseh strani so zaceli znasati skupaj grehe, vsake sorte, in reci je treba, da jih je bilo obilo in debelih. Tudi duh se je siril okrog njih, da so ga skušali nekoliko ublaziti z raznimi popravki in z zasukanjem. Cim vec grehov je prišlo na kup, tem vecja zmeda se je kazala radi neljubega duha. Vse je letelo na grmado, razen sporezum poslancev in frijska ureditev, vlavne avstrijske krone po 60% v lirah in kravje kupčije pri stavbnih zadrugah, opetje in javni napisi, podprefekti in novi davki. Le o velikanskih sleparjah pri Jadranski banki, kjer so gospodje Kalič kar na debelo stornirali (prenašali), se je lepo molcalo do zadnje minute. (O tem narodnem panama pri Jadranski (!) banki bomo te je kakšno rekli).

Toda do velikega pranja vseh klerikalno-liberalnih grehov ni prišlo in tudi ne bo. Z njimi so se namreč narodnjaki le medsebojno strasili. Grehe so znasali na kup le, da bi eden drugemu izsilili kake ugodnosti. Imenitna sloga, kaj ne? Politika izsiljevanj z raznimi grožnjami, cez, da so znane skrivne reči! Dalec je prišla gospoda! Komunistov v resnici niso rabili za drugo, kot za to, da bo strah vecji in da bo padla prej kaka ugodnost! O, kako ganljivo je to delo za narod, kako skrbijo za kmeta in delavca!

Da po pravici povemo, mi, komunisti bi silno radi prali, kar so narodovi voditelji napravili grehov na ljudstvu. Prati pa bi bilo treba s solno kislino, da se ne bi okužili. Za to se ni prises pravi čas, a upamo trdno, da ga bomo dočakali!

—:oo:—

Naše knjige

Nasi sodrugi naročijo lahko pri zastopnikih naših mladinskih in politicnih sekcij, eventualno pri upravi nasega lista sledece knjige, ki so deloma že dospele, deloma pa se v kratkem pridejo:

Karl Marx, Friedrich Engels: »Komunistieni manifeste — Cena: 0.50 L.

Friedrich Engels: Razvoj socializma od utopije do znanosti. — Cena pribl.: 1.50 L.

Fr. Erjavec: Zgodovina socializma v Srbiji. — Cena: 2.— L.

Drag. Anin: Enotna fronta proletariata v Sloveniji. — Važna in potrebna knjiga. Cena: 2.— L.

Jože Pahor: Medvladje. Socialen roman. — Cena: 7.— L. Dobi se pri Socialni matici v Trstu in pri nasih zaupnikih po deželi.

V kratkem izide na Dunaju knjiga **Tezе in resolucije** IV kongresa Kominternе, važna za vsakega sodruga, ki se peca z aktualnimi vprašanji naše politike.

Sodrugi, posegajte po naših knjigah in jih širite!

VSEM ZAUPNIKOM, POVERJENIKOM IN CITATELJAM poznanjema, da je zaupništvo te številke nepopolna in to iz tega razloga, ker nimamo pri rokah, vsled zapadne naše tiskarne, vsega potrebnega upravniškega materiala. Le on del naročnikov bo torej prejelo direktnim potom list. Da temu kolikor mogoče odpomoremo, smo poslali našim zaupnikom, poverjenikom in citateljam toliko izvodov, kolikor mislimo da jih bo približno potreba za ono ki ne prejmejo te številke direktnim potom. Ti izvodi naj se torej razdelijo interesiranim.

Da pa bo ta nedostatek kolikor mogoče odpravljen, odrejujemo sledeče.

1) Zaupniki, poverjeniki in citatelji naj nam pomagajo pri raspostrtji imenika naročnikov. V to svrho naj tekaj ostanejo, vsak v svojem kraju in okolišu, liste tistih naročnikov, ki so v redu z naročnino in kateri niso prejeli liste direktnim potom;

2) Tam, kjer imajo zaupniki in poverjeniki možnost, da sami zadevajo list, naj dotajo to naprej dotlej, dokler nam ne bo izročena tiskarna. V to svrho naj nam naznanijo potrebno stevilo manjkajoih izvodov.

Imeniki naj se nam pošljejo takoj.

UPRAVNIŠTVO

Glasovi z dežele

Z notranjščine

Vsaj na zunaj res izgleda kakor da bi bilo vse v najlepšem redu in bi ti kraji ne bili deležni splošne onemogloosti v svetovnem gospodarstvu, poslednjega nervoznega izkoriščanja po želih nikdar sitega kapitala, a žalibog ni tako. Čimbolj si vajen uporabljati vse svoje čute, temboljčutiš pošast, ki plazi po izčetih tleh in stika za poslednjimi ostanki. Poslednjimi, ker ustvarjajoče delavske in kmetske plasti kmalu ne bodo mogle niti delno zadoščati živinskim željam trebušarjev. Ni sicer tu latifundijev temveč današnjemu sistemu neobhodno potrebna mala (hlapčevska) posestva, potom katerih se kapital bolje okorišča, a so z raznimi dajatvami tako obremenjena, da je voda v grlu in kmet zre v »obljubljeno« deželo — Ameriko. Obmežni gozdarji životarijo in znašajo med lesnim žrcem v Šempetru, da lahko zaračunajo voz odpadkov polovine na 70 lir. Na drugi strani jih oderejo razni birti, trgovci i dr. ki jih krasijo z raznimi artificiali. Že lezničarji se polagoma odstavljajo, delavci se love za zaslužek sramot nih cen in tako »napreduje« vse vprek. Priznica pa pritajeno zeha. »Vaše kraljestvo ni od tega sveta«, j. vi, milijoni, ustvaritelji življenja, morate le delati, trpeti in molčati, ker punt je greh«. Ni li to morala !?

Ni li moralno zavedno gnesti temo med revno ljudstvo, da ne more in ne sme spoznati, odkod vse zlo? Podpirati one, ki pijejo kri brezpravnemu delavcu ? Seveda ubiti najprej njegovo zavest, zatemniti spoznanje in bičati pijano imovino, je najlepše in najlažje in tudi dosledno v okvirju sedanjega sistema, dvigati gaj pokazati vrelec izkoriščanja — tega ne, ker to je — punt.

In vendar so sredstva, ki z naraščajočo silo odpirajo naše oči in ven dar gredo dogodki po poti revolucije, gredo in ni uspešnih protisil, ker zapisano je, da bo hlapec Jernej upal v lastno moč, da se izvije iz okov, ki mu jemljejo pravice do človeka vrednega življenja. Približajte se vi, ki slutite to, stopite v vrste zavednih borcev in ojačite njihove vrste !

Svoj.

—:oo:—

Iz Bilj.

Podpisani se tem potom pritožujemo proti Okrajni bolniski blagajni v Gorici, in sicer: Zakaj se mi je vstavilo izplačevanje bolniske podpore, vbogih pet lir na dan? Revni delavec plačuje in plačuje, ko pa je bolan, se mu plača kot gospodje hočejo.

Eno leto sem dobival redno podporo, in od novega leta dalje pa izredno. Sedaj se mi kar tako ustavi, zakaj?

Človek naj torej umrje pomanjkanja z družino vred! Potem je bolje, da bolniske blagajne sploh ni, vsaj bi ne plačeval takrat, ko delam, in bi se nanjo tudi ne zanašal. Gospoda, ki to odločujete, primite se za srce in pomislite, kaj delate, ne mislite samo na svoje feodce, marveč na ubogo ljudstvo, ki je potrebno bolniške podpore in jo tudi mora dobiti, ako ne vecno, vsaj po zakonu.

Ako gospoda imate srce v prsih, potem ne odvzemajte, ne kopajte bolnikom jame! Ven z denarjem, in ne tiščite ga za vojno posojilo, kakor se je to že godilo!

Zatorej, gospoda, pravično naprej, zakkaj kdor dela krivico, bo zanjo tudi sojen.

Feliks Franciskin

—:oo:—

Sežana

Naša občina ima posebno sreče. Vodilje je semi neseblčni možje, ki jim je prvi arcu javni blagor. Vse bi naredili za ljudstvo. Noč in dan misliio, kako bi mu pomagali. Tak mož je tudi občinski komisar, vitez Rumer. Zmiraj je gledal, kako bi rešil ubogega kmeta in komaj čakal, da bi sam zagospodaril v naši občini. Sežana ima lepe dohodke, zato se je dohtar Rumer potrudil, da bo prišel do tega denarja in nareditl kaj koristnega. Z nobeno rečjo se mož raje ne peča, ko z denarjem. Zakaj samo z denarjem se lahko komu kaj koristi. Zna no je, koliko dobrega je sežanski notar storil za Kraške kmete. Vse to pa samo z denarjem. Posojal jim je, kadar so bili v potrebi. Koliko je to vredno! Ce so plačali nekaj vec obresti, so pa naglo dobili denarl Tako je dobro delala njegova pisarna, njegova posojilnica pa je boljše. Vsi, ki so imeli z njim opravka, vedo, da je zlato njegovo srce. Ce ima kraski ljudstvo takega dobrotnika, je že gotovo v zasluge Rumer. Zato je vreden, da nosi visoko čast. Ko bi tega titla ne dobil, bi gotovo naredili Kraševci, ki ga poznajo, vse korake, da bi vlada ne posabila takega zaslužnega postenjaka. Zato je prav in pametno, da se mu je dala v roke blagajna sežanske obcine. Ce nobeden ne zna delati z denarjem, dohtar Rumer zna dobro. Koristi od tega moja ima vsa obcina in dolgo za njom se bodo se poznale. On ne dela zase, kakor je navada, on dela v blagor ljudstva. Dela zato, da bo pridobila da lava in drzava mu je hvaležna, zakaj Sežana je najvec po zaslugi viteza Rumerja danes vsa globoko udana Italiji. In bo že bolj, že bo dolgo gospodarli po Krasu kakor do zdaj. Zato predlagamo, da bi ga iz obcinske blagajne dobro plačali za vse njegove dosedanje zasluge. Kadar bomo imeli čas, bomo pa se kaj povedali.

. Občanji

—:o:—

Opatjeselo

Odgovarjam na clanek v »Delu« St. 176. od 8. 7. Ker me je obtožil Kalin Ljudmil, da sem objavil laži v clanku v »Delu« st. 175.

Kalin pravi, da ni res, da se odpusčajo clani, da se sprejemajo fašisti, te manj. Jaz pa pravim, da je res. Samo en slucaj ! 10. maja sem bil jaz odpuscen in hitro je bil sprejet Jelen St. Ti pravis, da sem bil jaz odpuscen radi pomanjkanja dela. Ni res. Ker mi je Krizmančič na obraz povedal, da jaz sem odpuscen in na moje mesto da pride Jelen.

Da Jelen ni fašist, tega tudi ne mores trditi, ker se je sam izrazil, da je organiziran v fašistovski organizaciji.

Pravis tudi, da sem pri odpustu protestiral s psovkami in groznjami. Tudi ni res. Edina psovka je bila moja, ko sem rekel g. Krizmančiču in inž. Carbonaru, da že bi bilo to lansko leto, bi drugace plesali, kar trdim tudi danes in grožnja je bila ta, ker sem rekel g. Krizmančiču, da je to botega (zaradi moje osebe), se je razsopiril proti meni in ker je mislil da padem na kolena od strahu, sem mu povedal, da nimam strahu, da že imajo oni samokrese, imamo mi trde pesti. Tu so psovke in grožnje, nad katerimi se ti tako razburjaš.

In bi bila zadruga kaka ustanova za dobrodelnost, tega ne vprašam. To je sem preprican da za cas ko sem jaz delal v zadrugi, smo imeli dela v prodobiti in da nam je moral veckrat kovac iz kovačije pomagati. Kar se tice Carbonara, ostanete pri trditvi v clanku st. 175. Nadalje pravis, da ne napadati ljudi, ker niso krivi, kar se posebno da in proti tebi radi pomanjkanja denarja, ker si slucajno blagajnicar. Poreem ti, prijatelj, da te je gola izmisljotina, da si predaler rasel, mogoče, da si se pohodil, ker nie sprajno osebno ne poznam. Od mene ti bilo najmanjše grešnje ne kleve proti tebi. Ce se pa ti lotiš med gospodo, me jako veselil, nisem pa vzel tebe ven, ker te po ljdejah ne poznam.

Toliko za enkrat, ce si se razpodan za kritizirati, sem jaz tudi na razpolago za odgovarjati. Ce ne ves pa bolj natancno od ene strani in od druge, kar se je odigralo takrat, je bolje, da se niti ne deneš v kritiko.

Pahor Stefan.

DELAVCI KMETJE!
ČITAJTE IN RAZŠIRJAJTE VAŠ LIST. UČITE SE, PRIDOBIVAJTE NOVIH SOMIŠLJENIKOV!

DROBNE POL. VESTI

Polozaj v Socialistini stranki

Kakor je našim sodrugom in citateljem znano, bi se imela izvrsiti po sklepih IV. kongresa Kominterne v aprilu t. l. združitev Komunistične stranke Italije in Italijanske socialistične stranke (maksimalistov). A ta sklep je naletel pri nekaterih voditeljih I. S. S. na hud odpor. Sklicali so takoj kongres, kjer se jim je posrecilo vsled nepripravljenosti clanov in vsled indirektne fašistovske in vladne pomoči (zapretje onih sodrugov, ki so se izjavili za spojitev) zmagati z malo vecino. Novo stranško vodstvo je kratko takoj na pol najbrižnega centrumastva, pretrgalo je vsako vez s Komunistično stranko in »minimerno« klub vsem opominom in svarilom poslednje. Izključilo je Zveso socialistisne mladine, ki se je izrekla po svoji ogromni vecini za spojitev in zacelo strogo postopati proti našim sodrugom v I. S. S. A opozicija ni mirovala. Nadaljevala je svoje propagandno delo za Kominterno in pred kratkim zacela izdajati polmesečno revijo «Pagine Rosse», ki je bila burno pozdravljena od komunistiečnega in socialistiečnega delavstva. Strankino vodstvo je ponovno poizvalo opozicijo da prenehe z revijo in pretilo z izključitvijo sv. Serratija, Maffija, Buffoniija, Riboldija in Maletesta, ki revijo urejajo. Izključitev bi se imela izvrsiti, ako bi omenjeni sodrugi izdali 3. stevilko te revije. A 3. stevilke je te dni izšla in v nji odgovarja opozicija stranskinemu vodstvu, da ne priznava izključitve, ki bi jo mogel odlociti le kongres, na katerem bi pa naši sodrugi imeli gotovo vecino.

Polozaj v Italijanski socialistini stranki se jasni bolj in bolj v smeri Kominterne in spojitve s Komunistino stranko Italije in ni daleč čas ko bo do te spojitve prišlo in to bo pomenilo prvi korak k organizaciji protiofenzive italijanskega proletariata.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisniki naj nam oproste da ne moremo vsem hkrati ustreci. Živimo v nepriljetnih razmerah in v borbi za goli obstanek ne moremo vsega narediti, kar bi želeli. Ovire pa nam ne ubijajo živiljenske volje, ker se delovno ljudstvo sicer da pritisniti tudi do tal, a ga ubiti ni mogoče. Prestali smo marsikaj in bomo tudi to, zakaj za vetikim pečkom je prišlo vendarle vstajenje Tudi delovnemu ljudstvu ni mogoče vzeti za vecno njegove pravice do zivljenja! Surcum corda!

Izdajatelj:
I. O. Komunistične stranke Italije.
Odgovorni urednik: Posl. Gius. Bellone.
Stev. Tip. A. Gradnik - Trst.

PODLISTEK «DELA»

D. ANIN:

Štirje govori

Govor slovenski inteligenci

Tožiš kaj je kultura, dragi moji inteligenti?

Vi pravite, da ste nosilci in stebri kulture, pa mi boste odgovorili na to vprašanje.

Kadar vas slišim govoriti o kulturi, se mi zdi vedno tako smesno. »Širitja je v kulturi sto let za nam. Kje je ona s svojo industrijo, s svojimi železnicami, s svojimi cestami?« Vzemih, vendar rodlinje, stišim: «Pa tudi v kajšenovih in glasti so daleč za nami».

Potemtakem so kultura najprej tovarne, potem železnice, kanali, ceste in mostovi in konzno literatura in glasba.

Ne, draga moja inteligenca, v tovarnah ni prav nic kulture, niti so železnice, kanali, ceste in mostovi kultura, pa tudi knjige, note in sola niso kultura.

Kultura je duševno stanje človeka. Merilo za kulturo človeka je njegova obcutljivost za dobro, lepo in pravo. Narodna kultura je duševno stanje narodov. Merilo njegove kulture niso tovarne, železnice, kanali, ceste in mostovi, pa tudi ne knjige, opere, sole — ampak njegova obcutljivost za dobro, lepo in pravo.

Kdo je v tej revoluciji bolj kulturen: naš ruski vztok ali evropski zapad? Ali je bolj kulturna grupa ljudi, ki dela na vse pretege, da bi nas na novo zasužnjila svojemu kapitalu, da bi nas napravila klapcem v svojih tovarnah in izpila je naših delavskih teles naše poslednje sokove, ali je bolj kulturen naš rod, ki nam požrtvovalno in v najvecjem altruizmu neprestano kliče: »Brežuje, ne dajte se na novo vpreti v toterni vos svetovnega kapitalizma, ne dajte se vec uklenili v njegove suženjske okove, evo me, jaz vas brat, brat vsem izkoriščevanim enako, izkoriščevanim Nemcem, Angležem, Francozom, Italijanom, Culukafrom prav tako kakor izkoriščevanim Poljakom, Čehom in Jugoslovanom, sem pripravljen boriti se z vami in umirati z vami v krvavih bojih, da se vsi izkoriščevani osvobodimo, da odrešimo ves svet kapitalističnega gospodstva, ki nas goni v svoje tovarne, v svoje podsemeljske rove, v svoje katorge, v svoje jetnišnice, da izmozgani in izteti nimamo vec časa, ne smožnosti misliti na to, kaj je dobro, kaj lepo in kaj pravo, ampak smo v svoji kulturi pomišani do voznega živinčeta ?«

V ruski narod ima manj tovarn, manj železnic, manj cest, manj kanalov, in skoro je imel tudi manj šol kakor mi zapadni Evropejci.

Kdo se vam zdi bolj kulturen, dragi slovenski inteligenti, evropski zapad, ali revolucionarni ruski vzhod?

Na svojem begu čez Albanijo sem naletel v Prizrenu na neko stražo pred nekim vojnim skladiščem. Bil je to srbski starec, trutjeposivec, doma nekje od Knjaževca. Starec je slonel ob svoji dolgi puski in plakal. Videl njegovo bol se obširno ustavim pri njem, pa ga skušam z lepimi besedami potolažiti; on pa mi odgovori:

— Veš, gospod, imam dva sina in dva vnука v vojski in za nobenega ne vem, da li še živi. Dva sina sem izgubil v prvi naši vojni s Turki. Toda vse to me ne boli. Ne boli me tudi, da bom moral pustiti svoje stare kosti v teh mrzlih gorah. Toda misel, da mi Bulgar gani moje hišo, tisti Bulgar, ki se krila ravnotako s trupi prsti kakor jaz, ki je iste vere kakor jaz, ki govori isti jezik kakor jaz, mojsosed in po Bogu brat — vidiš to me boli. Da mi je poganil moje hišo Turek, da mi je poganil Švab, da mi je izgorela, vse bi lahko prenesel, ali da mi jo skrunil brat, vidiš, tega ne morem prenašati.

Dragi inteligenti, vprašam vas: kdo je bil bolj duhoten, in najmanjši prikiden, t. j. razredu nečlovečanskega kapitalizma, razredu pijavk narodovih, ki te duševne vsake produkte razredu delovnega ljudstva neprestano podtikuje in jih monopolizira zase. Narodu pa, ki dela in ne izkoriščuje dela drugih, ki ne živi od perdita, izteega iz tujih žuljev, pa odpadajo komaj drobtinice od teh vsakih produktov in se te gredo na račun njegovih najprecenjevati vse te pomoske. Ali služijo te stvari res razvijanju nasega duševnega stanja, ali ne, in vse, kar ne služi temu, moramo zavreti in porušiti brez pomislekov in brez odloga.

* * *

In vi ste kulturni delavci....

Da, toda vaši duševni produkti služijo danes samo enemu razredu, razredu pijavk narodovih in vaše besedičenje o narodni kulturi je le besedičenje brez vsebine. Vaše povesti, vaše pesmi, vaše simfonije, vaše drame, vaše opere, vaše gledišča, vaši koncerti služijo hrsedvomno razvoju duha — toda čigavega? Ti vaši produkti služijo v razvoj duševnega stanja onemu razredu, ki je za duševno revnejši najmanj dovzeten in najmanjši prikiden, t. j. razredu nečlovečanskega kapitalizma, razredu pijavk narodovih, ki te duševne vaše produkte razredu delovnega ljudstva neprestano podtikuje in jih monopolizira zase. Narodu pa, ki dela in ne izkoriščuje dela drugih, ki ne živi od perdita, izteega iz tujih žuljev, pa odpadajo komaj drobtinice od teh vsakih produktov in se te gredo na račun njegovih najskromnejših vsakdanjih življenjskih potreb.

Često pa nastopi vprašanje, da so vaša najlepša duševna dela, vaši najlepši izdelki prostrosti vobče kulturno delo. Iznajdba telegrafa, telefona, letala, vzalitnih žarkov itd., ali so ti divni produkti človeškega duha tudi že kulturna dela, kadar služijo, da se z njihovo pomočjo ustajajo ljudje, uničuje nečista ljudska blagra in zasužnjavajo celi deli sveta? Kadar vaše pesmi, vaša glasba navdušuje brata v boj proti bratu, mislite vi, da so to kulturna dela? Mislite li vi, da niste sami odgovorni za uštetke teh svojih duševnih proizvodov ?

(Dalje prihodnji).

Proletarcem!

Proletarcem vsake dežele more narazvito najprvo ugnati svoje lastno mozganstvo.

K. Marx.